

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศ
ในคณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสารและโทรคมนาคม วุฒิสภา
ครั้งที่ 10

วันอังคารที่ 23 กันยายน ๒๕๕๑

ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข 108 ชั้น 1 อาคารรัฐสภา ๒

อนุกรรมการผู้มาประชุม

๑. นายอนันต์ วรดิพิงศ์	ประธานคณะอนุกรรมการ
2. นายสมเกียรติ อิงอารี	อนุกรรมการ
4. นายวสันต์ ฝีมือช่าง	อนุกรรมการ
3. นายวิบูลย์ ว่อง	อนุกรรมการ
4. นายฉกาจ วิสัย	อนุกรรมการ
5. นางสาวเปรมจิตต์ ตันพิชัย	อนุกรรมการ
6. นายปรีชา ไพรภักทรกุล	อนุกรรมการ

อนุกรรมการผู้ไม่มาประชุม

1. นายด่วนอัปเดตเถาะ ดาโอะมารีโย	(ลาการประชุม)
2. นายปานใจ ธารทัศน์วงศ์	(ลาการประชุม)
3. นายพิพัฒน์ ไพบูลย์เกษมสุทธิ	(ลาการประชุม)

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการผู้มาประชุม

๑. นายพิทักษ์ วัจรวงูร	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
2. นายเสกสรรค์ เกิดพิพัฒน์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
3. นายรังสรรค์ จันทน์ฤกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

ผู้ชี้แจง คือ

ธนาคารแห่งประเทศไทย

1. ดร.ฉิม ตันติยาสวัสดิกุล	ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายระบบข้อมูล
2. นางสาวกัญญา รัตนันท์	ผู้บริหารส่วน ฝ่ายระบบการชำระเงิน
3. นางสุรรัตน์ ลัคณานิตย์	ผู้บริหารส่วน ฝ่ายระบบการชำระเงิน
4. นางสาวหงส์สุดา ตั้งมั่นอรุณกิจ	นักวิเคราะห์ระบบอาวุโส ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ
5. นางขวัญแข เลิศวัฒนกิจกุล	ผู้วิเคราะห์อาวุโส ฝ่ายระบบการชำระเงิน
6. นายรณรงค์ ขุนภาษี	ผู้บริหารทีม ฝ่ายระบบการชำระเงิน

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

- | | |
|----------------------------|--|
| 1. นางสาวลัดดา แจ่มเกษมสุข | ผู้อำนวยการสำนักธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ |
| 2. นายธนิต ประภาตนันท์ | ฝ่ายกฎหมาย ICT |

เริ่มประชุมเวลา 13.30 นาฬิกา

เมื่อครบองค์ประชุมแล้ว นายอนันต์ วรดิพิงศ์ ประธานคณะกรรมการ ได้กล่าวเปิดประชุม และดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระ สรุปได้ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม (ไม่มี)

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมมีมติรับรองบันทึกการประชุมคณะกรรมการ ครั้งที่ 9 วันอังคารที่ 23 กันยายน 2551 โดยไม่มีการแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องที่เสนอเพื่อพิจารณา

3.1 พิจารณาพิจารณาการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยเชิญผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าร่วมประชุม เพื่อให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว

ดร.นิม ตันติยาสวัสดิกุล ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายระบบสารสนเทศ และคณะ ได้เข้าร่วมประชุม และให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ สรุปได้ดังนี้

การดำเนินงานของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

1. การกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2551 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 มาตรา 33 และมาตรา 34 แห่ง พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แล้วเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2551 และจะมีผลใช้บังคับในวันที่ 14 มกราคม 2552 (120 วันนับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) นั้น กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประกอบด้วยสถาบันการเงินและที่มิใช่สถาบันการเงิน โดยกำหนดผู้ให้บริการตามบัญชีแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา จะต้องแจ้งให้ทราบ ขึ้นทะเบียน และขอรับใบอนุญาต แล้วแต่กรณี ก่อนการให้บริการ

ธปท.ได้เตรียมการเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชกฤษฎีกา ได้แก่ การจัดทำร่างประกาศ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข รวมทั้งแบบรายงานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การจัดทำร่างพิธีปฏิบัติ และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการรับแจ้งการรับขึ้นทะเบียน หรือการพิจารณาให้ใบอนุญาต แล้วแต่กรณี การเตรียมการเผยแพร่และ

ประชาสัมพันธน์ รวมทั้งการติดตามผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งนี้ การเตรียมการดังกล่าวจะสามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ก่อนวันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ สำหรับการออกใบอนุญาต เป็นการดำเนินงานที่สำคัญซึ่งต้องกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานและการประสานงานให้ชัดเจน ทั้งภายใน ธปท. และระหว่าง ธปท. กับคณะกรรมการธุรกรรมฯ ต่อไป

2. การดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาหลักเกณฑ์และวิธีการทำธุรกรรม

อิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ พ.ศ.2549

ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ภาครัฐ พ.ศ.2549 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 35 แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ โดยหน่วยงานของรัฐต้องจัดทำแนว นโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ เพื่อให้การดำเนินการมีความมั่นคงปลอดภัยและเชื่อถือได้ สร้างความเชื่อมั่นของประชาชน ต่อการดำเนินกิจกรรมของรัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีการนำอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการดำเนินงานในด้านต่างๆ และต้องปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ซึ่งขณะนี้ ธปท.อยู่ระหว่างการเตรียมการจัดทำนโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าว คณะอนุกรรมการกำกับดูแลธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการภายใต้ คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เสนอให้ ธปท.เป็น Model Agency เพื่อเป็นองค์กรแม่แบบในหน่วยงานภาครัฐ โดยเบื้องต้นจะมี ธปท. เป็น Model Agency อย่างน้อยหนึ่งองค์กร และควรพิจารณา กำหนดหน่วยงานภาครัฐอื่นอีก 1-2 แห่งมาเป็นองค์กรแม่แบบด้วย

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

1. การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สอธอ.) มีความล่าช้า

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 กำหนดให้มีคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมาตรา 37 กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ในการเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ติดตามดูแลการประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เสนอแนะเพื่อการตราพระราชกฤษฎีกาที่เกี่ยวข้องออกกระเบียบหรือประกาศตามพระราชบัญญัติ หรือ พระราชกฤษฎีกาต่างๆ นอกจากนี้ ตามมาตรา 43 ให้จัดตั้ง “สำนักงานคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์” เป็นส่วนราชการในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการ

การจัดตั้ง สอธอ. ล่าช้าจะมีผลกระทบทำให้การผลักดันงาน และการประสานงานระหว่างคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กับ คณะอนุกรรมการ และหน่วยงานต่างๆไม่ราบรื่นเท่าที่ควร เช่น การประสานงานกับธนาคารแห่งประเทศไทย ในการออกประกาศภายใต้ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2551 การกำกับดูแลผู้ประกอบการบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2. ยังไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเพื่อดำเนินการตามที่กฎหมายระบุไว้
ได้แก่

- การกำหนดรายชื่อผู้ตรวจสอบอิสระทางด้านความมั่นคงปลอดภัย ตามมาตรา 17(5) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2551
- การรับรองสิ่งพิมพ์ออก ตาม มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544
- การให้ความเห็นชอบแนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ และในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชกฤษฎีกา กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ พ.ศ.2549
- การจัดทำแนวนโยบายและแนวปฏิบัติ หรือการอื่นอันเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมาย

แนวทางกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

ธนาคารแห่งประเทศไทยมีบทบาทและหน้าที่ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติดังกล่าว ในหมวด 3 ธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

มาตรา 32

- ความจำเป็นในการกำกับดูแล
- ประเภทของการกำกับดูแล
- หน่วยงานกำกับดูแล
- ให้ตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำกับดูแลธุรกิจบริการดังกล่าว

มาตรา 33 และมาตรา 34

- ค่าปรับทางปกครอง

ความจำเป็นในการกำกับดูแล (มาตรา 32)

- เพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์
- เพื่อเสริมสร้างความเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
- เพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน

ประเภทของการกำกับดูแล (มาตรา 32)

กำหนดไว้ 3 รูปแบบ เพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการบังคับใช้กฎหมาย และไม่ก่อให้เกิดภาระเกินสมควรแก่ภาคธุรกิจ คือ

- (1) แบบแจ้งให้ทราบ
- (2) แบบขึ้นทะเบียน
- (3) แบบขอรับใบอนุญาต

หน่วยงานกำกับดูแล (มาตรา 32)

- อาจกำหนดให้หน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งแห่งใด ทำหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล
- หน่วยงานดังกล่าวต้องมีความพร้อม/มีความชำนาญ/มีศักยภาพ และ ธุรกิจบริการที่กำกับดูแลนั้น มีความเกี่ยวข้องกับภารกิจหลักของหน่วยงานแห่งนั้น

ค่าปรับทางปกครอง (มาตรา 33 และมาตรา 34)

กรณีฝ่าฝืน 1 ล้านบาท / 2 ล้านบาท (แล้วแต่กรณี)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

พ.ศ. 2551

ผู้ที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล ตาม พ.ร.ฎ.

ผู้ที่ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

- การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง การโอนสิทธิการถือครองเงินหรือการโอนสิทธิการถอนเงิน หรือหักเงินจากบัญชีเงินฝากของผู้ใช้บริการที่เปิดไว้กับผู้ให้บริการด้วย วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดหรือบางส่วน
 - ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตาม พ.ร.ฎ. นี้
 - พ.ร.ฎ. นี้ไม่ใช้บังคับกับการให้บริการ e-payment ที่ ธปท. เป็นผู้ให้บริการ

รูปแบบการควบคุมดูแล

ประเภทธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

- การแจ้งให้ทราบ (บัญชี ก)
- การขอขึ้นทะเบียน (บัญชี ข)
- การขอรับใบอนุญาต (บัญชี ค)

หลักการกำหนดประเภทธุรกิจบัญชี ก ข และ ค

ประเมินจากความเสี่ยง 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ สูง กลาง ต่ำ (High / Medium / Low)
 2. ความเชื่อถือและความยอมรับระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ สูง กลาง ต่ำ (High/ Medium / Low)
 3. ความเสียหายต่อสาธารณชน แบ่งเป็น กระทบหรือไม่กระทบ (Yes/No)
- ทั้งนี้ กำหนดให้ธุรกิจที่ประเมินความเสี่ยงได้ H หรือ Y มีจำนวนตั้งแต่ 2 ใน 3 ด้านขึ้นไป จัดอยู่ในบัญชี ค ที่ต้องขออนุญาต

ธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล

ธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์	บัญชี ก	บัญชี ข	บัญชี ค
1) การให้บริการเครือข่ายบัตรเครดิต		/	
2) การให้บริการเครือข่ายอีดีซี		/	
3.1) การให้บริการสวิตซ์ซึ่งในการชำระเงินระบบใดระบบหนึ่ง		/	
3.2) การให้บริการสวิตซ์ซึ่งในการชำระเงินหลายระบบ			/
4) การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)	/	/	/
5) การให้บริการหักบัญชี (Clearing)			/
6) การให้บริการชำระดุล (Settlement)			/
7) การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือผ่านทางเครือข่าย เช่น โทรศัพท์มือถือ Internet Payment Gateway			/
8) การให้บริการรับชำระเงินแทน			/

ตัวอย่างผู้ให้บริการ e-payment ตาม พ.ร.ฎ.๑

ประเภทบัญชี	ประเภทบริการ - ผู้ให้บริการ
(1) บัญชี ก (แจ้งเพื่อทราบ)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ e-Money เว้นแต่การใช้เพื่ออำนวยความสะดวกโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร (บัตรโทรศัพท์)
(2) บัญชี ข (ขึ้นทะเบียน)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ เครือข่ายบัตรเครดิต ปัจจุบันยังไม่มี (กรณีของ VISA , MASTER เป็นนิติบุคคลในต่างประเทศ ซึ่งจะไม่เข้าข่ายตาม พ.ร.ฎ นี้) ✓ เครือข่ายอีดีซี ปัจจุบันยังไม่มีผู้ให้บริการลักษณะนี้ ✓ Switching ระบบเดี่ยว : เช่น บริการ ATM Pool ✓ e-Money : บัตรร่วมรถไฟ BTS & BMCL (ในอนาคต)
(3) บัญชี ค (ขออนุญาต)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Clearing : National ITMX, TSD (บริษัทศูนย์รับฝากหลักทรัพย์) ✓ Settlement : ธ. กสิกรไทย (VISA) , ธ. เจพี มอร์แกน (Master) ✓ Switching หลายระบบ : National ITMX ✓ บริการรับชำระเงินแทน Counter Service, Pay@Post, Pay Station ✓ e-money : บ. Thai Smart Card ✓ e-Payment : บริการชำระเงิน/โอนเงินของธนาคารต่าง ๆ

การกำกับดูแลธุรกิจฯ ตามพระราชกฤษฎีกาฯ (หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ)
หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตามที่คณะกรรมการฯ ประกาศกำหนด ประกอบด้วย

1. การเก็บรักษาและเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ
2. การตรวจสอบและรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบการให้บริการที่น่าเชื่อถืออย่างสม่ำเสมอ
3. การปฏิบัติตามแผน นโยบาย มาตรการและระบบต่าง ๆ ตามที่ยื่นแบบไว้
4. การกำหนดค่าธรรมเนียมในการให้บริการอย่างชัดเจน
5. การรับคำร้องเมื่อมีการร้องเรียนหรือมีข้อโต้แย้งจากผู้ใช้บริการและการดำเนินการรวมทั้งกรอบเวลาเพื่อหาข้อยุติ
6. การจัดทำบัญชีและรายงานการปฏิบัติการ
7. การส่งงบการเงินและผลการดำเนินงานต่อ ธปท.
8. เรื่องอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตามที่ ธปท. กำหนด ประกอบด้วย

1. การออกหลักฐานการชำระเงิน
2. การเก็บรักษาเงินที่จะต้องส่งมอบ
3. การกำหนดผลสิ้นสุดของการโอนเงิน (Finality) ซึ่งผู้รับเงินสามารถใช้เงินได้ทันทีโดยปราศจากเงื่อนไข
4. การดำเนินการเพื่อรักษาสถานภาพทางการเงินของผู้ให้บริการ
5. การจัดให้มีผู้ตรวจสอบอิสระทางด้านความมั่นคงปลอดภัย ตามรายชื่อที่ประกาศโดยคณะกรรมการ

การดำเนินงานของ ธปท. ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544
ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข

ระบบการหักบัญชีเช็คในประเทศไทย

ระบบการหักบัญชีเช็คในปัจจุบัน ระบบ ECS

ระบบการหักบัญชีเช็คในปัจจุบัน การจัดเก็บตัวเช็คหลังการเรียกเก็บและการคืนเช็คให้ลูกค้าของ
ระบบ ECS

1. การจัดเก็บตัวเช็คเรียกเก็บ ธนาคารผู้จ่ายจัดเก็บรักษาตัวเช็ค หลังการเรียกเก็บไว้ 10 ปี
2. การคืนเช็คคืนให้ลูกค้า ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บคืนตัวเช็คคืน + ใบคืนเช็ค → ลูกค้าผู้ฝากเช็ค

ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System – ICAS)

ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค นโยบายและวัตถุประสงค์ของ ธปท.
นโยบายการพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คของ ธปท.

1. One Cheque Clearing System
2. One Clearing House
3. One – Day Clearing

แผนงานการพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค

1. เพิ่มประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จาก IT ให้เต็มที่
2. ลดต้นทุนระบบเช็ค
 - การขนส่ง
 - การจัดเก็บ
 - ยกเลิกสำนักหัก-บัญชีจังหวัด
3. ลูกค้ำ
 - ได้รับเงินเร็วขึ้น
 - มีเวลาฝากเช็คมากขึ้น

ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค ระบบงาน ICAS : Imaged Cheque Clearing and Archive System ICAS

Imaged Cheque Clearing System : ICS ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค

- ใช้ข้อมูลและภาพเช็คในกระบวนการเรียกเก็บเช็ค

Image Archive System : IAS ระบบการจัดเก็บรักษาภาพเช็คอิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

- ข้อมูลและภาพเช็คในระยะยาว (10 ปี)
- เอกสารทางการเงินอื่นๆ ในอนาคต เช่น ใบ Pay-in

กรอบการพัฒนาระบบ ICAS

1. ใช้ภาพเช็คในกระบวนการเรียกเก็บโดยไม่ส่งตัวเช็คมาที่ศูนย์หักบัญชีฯ
2. รองรับการเรียกเก็บเช็คด้วยข้อมูลและภาพเช็คตามมาตรฐานภาพเช็คที่ ธปท. กำหนด
3. ภาพเช็คที่ส่งเรียกเก็บต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพ Image Quality Assurance (IQA)
4. กรณีเช็คคืน ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บคืนตัวเช็คคืนให้ลูกค้ำผู้ฝากเช็ค
5. ความรับผิดชอบ
 - ระหว่างธนาคารใช้ระเบียบ ธปท. หรือข้อตกลงระหว่างธนาคาร
 - ระหว่างธนาคารกับลูกค้ำในช่วงเรียกเก็บยังคงเดิม เนื่องจากคืนตัวเช็ค ให้ลูกค้ำ
 - ระหว่างธนาคารกับลูกค้ำหลังการเรียกเก็บใช้ภาพเช็คที่เก็บใน Archive เป็นพยานหลักฐานแทนตัวเช็คจริง

การ Implement ระบบ ICAS

1. คาดว่าจะเริ่มใช้ระบบ ICAS ได้ภายในปี 2552
2. ระยะแรกให้บริการหักบัญชีเช็คใน กทม. และปริมณฑล
3. ขยายผลไปทั่วประเทศภายในปี 2555

ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค

การจัดเก็บตัวเช็คและภาพเช็คหลังการเรียกเก็บ

1. การจัดเก็บตัวเช็คเรียกเก็บ
 - ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บจัดเก็บตัวเช็ค
 - ระยะเวลาการจัดเก็บขึ้นอยู่กับการยอมรับภาพเช็คเป็นพยานหลักฐาน
2. การจัดเก็บภาพเช็คเรียกเก็บ
 - จัดเก็บที่ระบบ Image Archive System (IAS)
 - ระยะเวลาการจัดเก็บ 10 ปี

การรักษาความมั่นคงปลอดภัย – ระบบ ICAS

1. End-to-end data integrity control and non-repudiation
 - การใช้ Hash และ Digital Signature

End-to-end Data Integrity Control & Non-repudiation

- **ใช้ Hash และ Digital Signature**
 - ◆ Hash ของภาพเช็ค
 - ยืนยันความถูกต้องของภาพเช็ค
 - ◆ Digital Signature ของข้อมูลเช็ค (ระดับ Batch)
 - ยืนยัน non-repudiation ของธนาคารผู้ส่ง (ธนาคารผู้ส่งไม่สามารถปฏิเสธการทำธุรกรรมได้)
 - ยืนยันความถูกต้องของข้อมูลเช็ค
- **ใช้ Hash และ Digital Signature**
 - ◆ Hash ของภาพเช็ค
 - ยืนยันความถูกต้องของภาพเช็ค
 - ◆ Digital Signature ของข้อมูลเช็ค (ระดับ Batch)
 - ยืนยัน non-repudiation ของธนาคารผู้ส่ง (ธนาคารผู้ส่งไม่สามารถปฏิเสธการทำธุรกรรมได้)
 - ยืนยันความถูกต้องของข้อมูลเช็ค

2. การจัดเก็บข้อมูลเช็คและภาพเช็ค

- โอนข้อมูลและภาพเช็คจากระบบ ICS เข้าจัดเก็บในระบบ IAS หลัง clearing cycle ทุกวัน
- จัดเก็บข้อมูลเป็นเวลา 10 ปี
- ธนาคารสมาชิกสามารถเรียกดูข้อมูลและภาพเช็คได้ แต่ไม่สามารถแก้ไขได้
- สามารถใช้ Data File ซึ่งมี Hash และ Digital Signature ของธนาคารผู้ส่ง ในการพิสูจน์ดังนี้
- Hash พิสูจน์ความถูกต้องของภาพเช็ค
- Digital Signature พิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลเช็ค และ Non-repudiation ของ ธนาคารผู้ส่ง

3. Other ICAS Security

- Authorization
 - ◆ มีการจัดการสิทธิตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใช้งาน (Role-based)
- Privacy
 - ◆ ข้อมูลที่ส่งผ่านเครือข่ายมีการเข้ารหัส
 - Secure FTP
 - HTTPS
- Logs and Audit Trail
 - ◆ มีการจัดเก็บ logs และ audit trail ตาม พรบ.ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
- Authentication
 - ◆ มีการยืนยันตัวตนผู้ใช้งานก่อนการใช้งานโดยอิงจาก Digital Certificate
 - ◆ Private Key ถูกจัดเก็บในอุปกรณ์เฉพาะ เช่น Smartcard, Hardware Security Module (ไม่สามารถ copy หรือเรียกดู Private Key ได้)
- Availability
 - ◆ ICS: 5x24 (จันทร์-ศุกร์)
 - ◆ IAS: 7x24
 - ◆ รองรับ 99.9% Up time
- Reliability
 - ◆ มีระบบอยู่ที่ศูนย์คอมพิวเตอร์หลักและศูนย์คอมพิวเตอร์สำรองของ ธปท.
- Network Security
 - ◆ เป็นเครือข่ายปิดระหว่าง ธปท. และ ธนาคารสมาชิกเท่านั้น
 - ◆ มีเครือข่ายหลักและเครือข่ายสำรอง

ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็ค ประเด็นพิจารณาด้านกฎหมาย

1. การใช้ภาพเช็คเป็นพยานหลักฐาน เพื่อให้ลูกค้าหรือธนาคารสามารถใช้สิ่งพิมพ์ออกของภาพเช็คที่ได้จัดทำหรือแปลงให้อยู่ในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในศาลได้

2. การเรียกเก็บเงินตามเช็ค ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 990 “ผู้ทรงเช็คต้องยื่นเช็คแก่ธนาคารเพื่อให้ใช้เงิน

ประเด็นพิจารณา:

1. ความหมายของ “ธนาคาร” ตามข้อความดังกล่าวข้างต้น
2. หากผู้ทรงเช็คต้องยื่นตัวเช็คแก่ธนาคารผู้จ่ายเพื่อให้ใช้เงิน กรณีเป็นระบบ ICAS จะใช้ภาพเช็คเพื่อให้ธนาคารผู้จ่ายใช้เงินได้หรือไม่
3. ข้อตกลงเกี่ยวกับการแบ่งความรับผิดชอบระหว่าง ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บและ ธนาคารผู้จ่าย

ประเด็นพิจารณา:

หากมีการจัดทำข้อตกลงระหว่างธนาคารในการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บกับ ธนาคารผู้จ่าย เมื่อมีกรณีฟ้องร้องต่อศาลเกี่ยวกับตัวเช็ค จะสามารถใช้ข้อตกลงระหว่างธนาคารดังกล่าว ในการพิจารณาความและมีผลบังคับในศาลได้เช่นเดียวกับกฎหมายได้หรือไม่

ในการนี้ ที่ประชุมได้มีข้อซักถามเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

๑. ปัจจุบันได้มีการดำเนินการขอขึ้นทะเบียนหรือขออนุญาตจากผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติฯ แล้วหรือไม่

ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันยังไม่มีดำเนินการขอขึ้นทะเบียนหรือขออนุญาตให้แก่ผู้ประกอบการเนื่องจากพระราชบัญญัติจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๒ แต่ทั้งนี้ เมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้ธุรกิจต่าง ๆ ที่เข้าข่ายตามพระราชบัญญัติฯ จะต้องมีการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้

๒. ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและผู้ประกอบการทราบถึงพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ข้อมูลว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ ซึ่ง ธปท. อยากให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทในเรื่องดังกล่าวด้วย แต่ติดปัญหาเรื่องการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ งบประมาณ และบุคลากร ยังไม่มีความพร้อม ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในเดือนมกราคม ๒๕๕๒ จึงตกเป็นหน้าที่ของ ธปท. ซึ่งจะได้มีการประสานงานกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศตามแต่จะสามารถดำเนินการได้

๓. สำหรับผู้ให้บริการ M-Pay ของโทรศัพท์มือถือจัดอยู่ในบัญชีใด

ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ข้อมูลว่า ในเรื่องของ M-Pay หรือการชำระเงินค่าบริการต่าง ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ เป็นธุรกิจที่เรียกว่า E-Money (บัญชี ค) ซึ่งบริษัทที่เป็นผู้ให้บริการจะต้องดำเนินการขออนุญาตหลังจากกฎหมายบังคับใช้

๔. กรณี ศูนย์อาหารในห้างสรรพสินค้าต่างๆ ที่มีการจำหน่ายบัตรเติมเงินในการแลกซื้ออาหารจัดอยู่ในบัญชีใด

ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ข้อมูลว่า ในทางปฏิบัติถือเป็น E-Money เนื่องจากการบันทึกมูลค่าของเงินลงในบัตร และมีการตัดจ่ายชำระไป ซึ่งกรณีของศูนย์อาหารถือเป็นบริการในวงจำกัด เข้าข่ายบัญชี ก แต่อาจได้รับการยกเว้นไม่ต้องแจ้งขออนุญาต เพราะไม่มีการแสวงหากำไร ทั้งนี้จะต้องพิจารณาในรายละเอียดของผู้ประกอบการแต่ละรายด้วย เนื่องจากมีความแตกต่างในเรื่องรูปแบบการให้บริการ

๕. หากเกิดการกระทำความผิดตามที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้ ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษแก่ผู้ประกอบการที่ได้รับใบอนุญาตคือหน่วยงานใด

ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ข้อมูลว่า กรณีที่ผู้ประกอบการที่ได้รับใบอนุญาตไปแล้ว ธปท. จะติดตามผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ประกอบการจะต้องรายงานให้ ธปท. ทราบตามกำหนดเวลา โดยเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีผลกระทบใดๆ เกิดขึ้นผู้ประกอบการจะต้องแจ้งให้ ธปท. ทราบ ซึ่ง ธปท. จะสามารถสั่งการให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ก่อนที่จะเกิดผลกระทบในวงกว้าง แต่หากเป็นกรณีที่จะต้องเพิกถอนใบอนุญาตจะเป็นอำนาจของคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

๖. ในการขอขึ้นทะเบียนหรือขอใบอนุญาตผู้ประกอบการจะต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือไม่ ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ข้อมูลว่า ในการขอขึ้นทะเบียนหรือขอใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติฯ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ

๗. แนวโน้มการใช้เช็คของประชาชนเป็นอย่างไร

ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ข้อมูลว่า การใช้เช็คระหว่างธนาคารมีแนวโน้มลดลง แต่การใช้เช็คภายในธนาคารเดียวกันมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่โดยภาพรวมการใช้เช็คของประชาชนมีแนวโน้มลดลง

ข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมการ

๑. ตามมาตรา ๘(๒) ไม่มีการกำหนดถึงบริษัทต่างชาติ หรือ ซับไลน์เซ็นต์ ซึ่ง ธปท. ควรจะได้มีการพิจารณาในเรื่องดังกล่าวด้วย เนื่องจากปัจจุบันการดำเนินการชำระเงินสามารถดำเนินการได้ครอบคลุมทั่วทุกมุมโลก

๒. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการดำเนินการเสนอให้ ธปท. พิจารณาว่าธุรกิจของตนอยู่ในบัญชีประเภทใด เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาหลังกฎหมายมีผลบังคับใช้

๓. เมื่อพระราชบัญญัติฯ มีผลบังคับใช้ ธปท. จะต้องติดตามในเรื่องของผลกระทบและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการจะได้ดำเนินการเร่งรัด ผลักดัน ทวงถาม ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชนโดยรวมต่อไป

3.2 พิจารณาแนวทางการจัดสัมมนาฯรับฟังความคิดเห็น เรื่อง “ปัญหาและผลกระทบอันเกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550” ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาแนวทางการจัดสัมมนาฯรับฟังความคิดเห็นดังกล่าว โดยได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง สามารถสรุปได้ดังนี้

การสัมมนาฯรับฟังความคิดเห็น เรื่อง “ปัญหาและผลกระทบอันเกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550” ในวันพฤหัสบดีที่ 16 ตุลาคม 2551 ณ โรงแรมเรดิสัน ห้องจตุรทิศ แกรนด์ บอลรูม ชั้น 3 ซอยแสงจันทร์ ถนนพระราม 9 เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังปัญหาและผลกระทบอันเกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ จากผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย หน่วยงานหรือส่วนราชการในฐานะผู้ใช้งานคอมพิวเตอร์ หน่วยงานเอกชนต่างๆ ผู้ให้บริการประเภทต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย โดยคณะกรรมการฯ จะรวบรวมปัญหาและผลกระทบที่ได้รับฟังจากเวทีสัมมนา เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบและนำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาพร้อมข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขต่อวุฒิสภาต่อไป

โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวนประมาณ 200 คน ประกอบด้วย

- คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสารและโทรคมนาคม วุฒิสภา
- คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ สภาผู้แทนราษฎร
- คณะอนุกรรมการฯ ในคณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ฯ วุฒิสภา
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
- กรมประชาสัมพันธ์
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
- สภานายความ
- สมาคมโทรคมนาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
- สมาคมสิทธิผู้บริโภค
- สมาคมคอมพิวเตอร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
- สมาคมอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์แห่งประเทศไทย
- สมาคมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทย
- วิศวกรรมสถาน
- มหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน
- องค์กรรัฐวิสาหกิจ
- องค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- องค์กร/เครือข่ายภาคประชาชน
- สื่อมวลชน และประชาชนผู้สนใจทั่วไป

ทั้งนี้ งบประมาณในการจัดสัมมนาดังกล่าวเป็นส่วนของคณะกรรมการการ
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสารและโทรคมนาคม วุฒิสภา โดยสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ในการนี้ คณะอนุกรรมการจะจัดแถลงข่าวการจัดสัมมนาฯ ในวันอังคารที่ 7 ตุลาคม
2551 เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วกัน

อนึ่ง ผู้เข้าร่วมสัมมนา สามารถ Download พระราชบัญญัติฯ และประกาศกระทรวง
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ได้ที่ www.senate.go.th

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

- นัดประชุมคณะอนุกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศ ครั้งต่อไปในวันอังคารที่ 30
กันยายน 2551 เพื่อพิจารณาเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นของ
คณะกรรมการ

เลิกประชุมเวลา ๑6.05 นาฬิกา
นางสาววิณา อยู่นาน วิทยากร ๕
กลุ่มงานคณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ฯ
ผู้จัดบันทึกการประชุม